

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
HOGAN
föredraget den 6 oktober 2021¹

Mål C-349/20

**NB,
AB
mot**

**Secretary of State for the Home Department,
Ytterligare deltagare i rättegången:
United Nations High Commissioner for Refugees (UK)**

(begäran om förhandsavgörande från First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)
(Förstainstansdomstolen (immigrations- och asylavdelningen), Förenade kungariket).

”begäran om förhandsavgörande – Miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd – Direktiv 2004/83/EG – Artikel 12.1 a första meningen – Undantag från flyktingstatus – Statslös person av palestinskt ursprung registrerad hos Förenta nationernas hjälporganisation för palestinska flyktingar i Mellanöstern (UNRWA) – Artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 – Villkor för att automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i direktiv 2004/83 – Huruvida UNRWA:s skydd eller bistånd har upphört – En individuell bedömning av samtliga relevanta omständigheter – Bedömningen inbegriper en framåtblickande bedömning (*ex nunc*) – Artikel 4 – Avsaknad av ett krav på att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt avsiktligt har vållat skada eller berövat hjälp – Skydd eller bistånd från aktörer i det civila samhället som agerar under överinseende av UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt”

I. Inledning

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 11 och 12.1 a i rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet.²

2. Begäran har framställts i ett mål mellan NB och AB, en mor och hennes minderåriga son, å ena sidan, och Secretary of State for the Home Department (inrikesministern, Förenade kungariket), å andra sidan. NB och AB är statslösa personer av palestinskt ursprung som tidigare hade sitt

¹ Originalspråk: engelska.

² EUT L 304, 2004, s. 12.

hemvist i Libanon och som är registrerade flyktingar hos Förenta nationernas hjälporganisation för palestinska flyktingar i Mellanöstern (UNRWA) Som om livet inte hade inneburit tillräckligt med utmaningar för denna familj bör noteras att AB själv hade grava funktionshinder och har mycket komplexa medicinska och sociala behov.

3. Målet avser ett överklagande av ett beslut som fattades av Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket) om avslag på NB:s och AB:s ansökningar om flyktingstatus eller humanitärt skydd. Eftersom NB och AB är statslösa personer av palestinskt ursprung som är registrerade hos UNRWA, har de rätt att erhålla skydd och bistånd från den organisationen och är således i princip i enlighet med artikel 12.1 a första meningen i direktiv 2004/83 undantagna från flyktingstatus enligt detta direktiv om inte ett sådant skydd eller bistånd upphör i enlighet med artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83.

4. Målet vid den hänskjutande domstolen avser därmed *bland annat* frågan huruvida AB har upphört att åtnjuta skydd eller bistånd från UNRWA enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83. För det fall att ett sådant skydd eller bistånd fastställs ha upphört, kommer AB automatiskt i åtnjutande av förmånerna i direktiv 2004/83 på grund av sin status som statslös palestinsk flykting, utan att nödvändigtvis behöva visa till exempel en välgrundad fruktan för förföljelse i den mening som avses i artikel 2 d i det direktivet.³

5. Innan jag går in på bedömningen av tolkningsfrågorna ska emellertid den relevanta lagstiftningen redovisas.

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Internationell rätt

1. Konventionen om flyktingars rättsliga ställning

6. Konventionen om flyktingars rättsliga ställning, undertecknad i Genève den 28 juli 1951 (Förenta nationernas traktatsamling, volym 189, s. 150, nr 2545 (1954)), trädde i kraft den 22 april 1954. Den har kompletterats och ändrats genom protokollet angående flyktingars rättsliga ställning, som antogs i New York den 31 januari 1967, vilket trädde i kraft den 4 oktober 1967 (nedan kallad Genèvekonventionen).

³ Dom av den 13 januari 2021, Förbundsrepubliken Tyskland (Flyktingstatus för statslös person av palestinskt ursprung) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 51 och där angiven rättspraxis). I punkt 81 i dom av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826), slog domstolen fast att artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 ska tolkas så, att om de behöriga myndigheterna i den medlemsstat som är ansvarig för prövningen av asylansökan har fastställt att den asylsökande uppfyller kravet på att skyddet eller biståndet från UNRWA ska ha upphört, innebär uttrycket "automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i detta direktiv" att medlemsstaten ska erkänna vederbörande som flykting i den mening som avses i artikel 2 c i direktivet och utan vidare ska bevilja den asylsökande flyktingstatus, dock under förutsättning att han eller hon inte omfattas av artikel 12.1 b eller 12.2 och 12.3 i direktivet. I punkt 101 i dom av den 25 juli 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584), slog domstolen fast att artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 har direkt effekt. Med beaktande av deras särskilda omständigheter åtnjuter palestinska flyktingar således särskild sui generis-behandling enligt artikel 1D i Genèvekonventionen (se fullständig hänvisning med avseende på den konventionen i punkt 6 i detta förslag till avgörande) och artikel 12.1 a i direktiv 2004/83. Dom av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 80).

7. Artikel 1D i Genèvekonventionen, som föreskriver en särskild rättslig ställning för en viss grupp av personer, lyder på följande sätt:

”Denna konvention är icke tillämplig på dem som för närvarande åtnjuta beskydd eller bistånd av andra Förenta Nationernas organ eller institutioner än Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar [FN:s flyktingkommissariat].

Därest sådant beskydd eller bistånd, av vilken anledning det vara må, skulle upphöra utan att nu ifrågavarande personers ställning blivit slutgiltigt reglerad enligt tillämpliga, av Förenta Nationernas generalförsamling antagna resolutioner, ska vederbörande utan vidare äga åtnjuta de i denna konvention stadgade förmånerna.”

2. *Förenta nationernas hjälporganisation för palestinska flyktingar i Mellanöstern*

8. UNRWA inrättades genom FN:s generalförsamlings resolution nr 302(IV) av den 8 december 1949 om bistånd till palestinska flyktingar. UNRWA har till uppgift att verka för de palestinska flyktingarnas välfärd och mänskliga utveckling. UNRWA:s verksamhetsområde omfattar, Libanon, Syrien, Jordanien, Västbanken och Gazaremsan. UNRWA mandat utvidgades till den 30 juni 2023 genom FN:s generalförsamlings resolution nr A/RES/74/83 den 13 december 2019.

9. För närvarande är UNRWA det enda andra FN-organet eller FN-kontoret än FN:s flyktingkommissariat som åsyftas i artikel 12.1 a första meningen i direktiv 2004/83 och artikel 1D första stycket i Genèvekonventionen.

B. EU rätt – direktiv 2004/83

10. I skäl 3 i direktiv 2004/83 anges att Genèvekonventionen och dess protokoll utgör grundstenen i det folkrättsliga systemet för skydd av flyktingar.

11. Såsom framgår av skäl 10 i direktiv 2004/83, mot bakgrund av artikel 6.1 FEU, står direktivet i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och friheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). Direktivet syftar särskilt till att på grundval av artiklarna 1 och 18 i stadgan säkerställa full respekt för den mänskliga värdigheten och de asylsökandes rätt till asyl.

12. Skälen 16 och 17 i direktiv 2004/83 har följande lydelse:

(16) Det bör fastställas miniminormer för definitionen och innebörden av flyktingstatus för att vägleda medlemsstaternas behöriga myndigheter vid tillämpningen av Genèvekonventionen.

(17) Det är nödvändigt att införa gemensamma kriterier för när asylsökande skall erkännas som flyktingar i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen.”

13. I skäl 38 i direktiv 2004/83 anges att ”[i] enlighet med artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning som fogas till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, har Förenade kungariket genom skrivelse av den 28 januari 2002 meddelat sin önskan att delta i antagandet och tillämpningen av detta direktiv.”

14. Artikel 11 som återfinns i kapitel III i direktiv 2004/83 (Förutsättningar för att betraktas som flykting) med rubriken "Upphörande" har följande lydelse:

"1. En tredjeland-medborgare eller en statslös person skall upphöra att vara en flykting om han eller hon

...

(f) utan att äga medborgarskap i något land, kan återvända till det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort, eftersom de omständigheter som ledde till att han eller hon erkändes som flykting inte längre föreligger.

...'

15. I artikel 12 i direktiv 2004/83 som också återfinns i kapitel III och som har rubriken "Undantag" föreskrivs följande i punkt 1a i denna artikel, som är en bestämmelse som består av två meningar som återspeglar de två styckena i artikel 1D i Genèvekonventionen

"1. En tredjeland-medborgare eller en statslös person kan inte ges flyktingstatus om

a) han eller hon omfattas av artikel 1D i Genèvekonventionen om skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom Förenta nationerna än FN:s Flyktingkommisariat; om sådant skydd eller bistånd av något skäl har upphört, utan att de berörda personernas ställning har fastställts slutgiltigt i enlighet med de relevanta resolutioner som antagits av FN:s Generalförsamling, skall dessa personer automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i detta direktiv."

16. I artikel 13 i direktiv 2004/83 som återfinns i kapitel IV ("Flyktingstatus") som har rubriken "Beviljande av flyktingstatus" föreskrivs följande:

"Medlemsstaterna skall bevilja en tredjeland-medborgare eller en statslös person flyktingstatus om han eller hon kan betraktas som flykting enligt kapitlen II och III."

17. Direktiv 2004/83 upphävdes med verkan från den 21 december 2013 genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjeland-medborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet.⁴ I enlighet med skäl 50 i nämnda direktiv deltog inte Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland i antagandet av direktivet, som inte är bindande för eller tillämpligt på det.

18. Direktiv 2004/83 fortsatte emellertid att tillämpas på Förenade kungariket trots att det hade upphävts och ersatts av direktiv 2011/95.

⁴ EUT L 337, 2011, s. 9.

C. Nationell rätt

19. Huvudbestämmelserna i Förenade kungarikets lagstiftning genom vilka direktiv 2004/83 införlivades återfinns i The Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006 and the Immigration Rules (the 2006 Regulations⁵) (förordning från år 2006 beträffande flykting eller person i behov av internationellt skydd) (nedan kallad 2006 års förordning).⁶

20. I förordning 2 i 2006 års förordning definieras ”flykting” som en person som omfattas av artikel 1 A i Genèvekonventionen på vilken artikel 7 inte är tillämplig. I förordning 7.1 föreskrivs att ”en person inte är flykting om han eller hon omfattas av artikel 1D, 1E eller 1F i Genèvekonventionen.”

21. Punkt 339 i AC Immigration Rules (bestämmelser om invandring) har rubriken ”Undantag från flyktingkonventionen”. I denna bestämmelse föreskrivs följande:

”Denna punkt ska tillämpas när Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket) konstaterar att personen inte skulle ha getts eller inte ska ges flyktingstatus i enlighet med förordning 7 i The Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006 (förordning från år 2006 beträffande flykting eller person i behov av internationellt skydd) (2006 års förordning).

...”

III. Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

22. NB, hennes make och fyra av hennes barn (inbegripet hennes son AB) anlände till Förenade kungariket den 11 oktober 2015. Deras femte son H föddes därefter i Förenade kungariket. Alla, med undantag av, H, är UNRWA-registrerade palestinska flyktingar. Alla bodde i flyktinglägret Al Bass i södra Libanon till dess att de lämnade Libanon år 2015.

23. Såsom jag redan har påpekat är AB ett barn med funktionshinder och med allvarliga och komplexa behov. Han lider av hydrocephalus (vattenskalle), cerebral pares som påverkar hans överkropp, ben och vänster arm, vilket innebär att han inte kan gå, skolios, allvarliga inlärningssvårigheter, optisk atrofi, och nystagmus (ögondarrning) i båda ögonen (han har registrerats som synskadad), återkommande anfall (som behandlas med akutläkemedel), och dubbel inkontinens.

24. NB och AB lämnade in en asylansökan 2019 i Förenade Kungariket. Ansökan avslogs av Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket) genom beslut av den 3 september 2019. NB och AB överklagade detta beslut till den hänskjutande domstolen. Enligt den hänskjutande domstolen är det ostridigt att resultatet av deras överklagande i huvudsak beror på AB:s situation och huruvida ”det kan visas att han inte kunde råda över skälen till att skydd eller bistånd från UNRWA upphörde”. Om det förhåller sig på så sätt omfattas NB och AB (automatiskt) av bestämmelserna i artikel 1D andra stycket i Genèvekonventionen och artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83.

⁵ UK Statutory Instrument (Förenade kungarikets regeringsförordning) 2006/2525

⁶ HC 395 (i dess ändrade lydelse).

25. Man bör ha i åtanke att i det i ett mål om förhandsavgörande ankommer på den nationella domstolen att fastställa de faktiska omständigheterna. Den hänskjutande domstolen har emellertid anfört att den inte har gjort några slutgiltiga konstateranden vad gäller många av de omständigheter som är av central betydelse i det mål som anhängiggjorts vid den avseende behandlingen av NB och AB i Libanon. Den ansåg i stället att det vore lämpligare att först vilandeförklara målet i syfte att framställa en begäran om förhandsavgörande till domstolen.

26. Det framgår av begäran om förhandsavgörande att NB och AB har gjort gällande att de omfattas av villkoren i den klausul som föreskrivs i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 av det skälet att deras avresa från Al Bass-lägrät i Libanon var motiverad av objektiva skäl som ligger utanför deras kontroll och som de inte kan påverka, nämligen att "UNRWA inte kan uppfylla villkoren för sitt uppdrag gentemot barn med grava funktionshinder" och eftersom AB utsattes för (och fortfarande riskerar) allvarlig diskriminering på grund av sin funktionsnedsättning.⁷ Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket) har gjort gällande att NB och AB inte kan vinna framgång med sin talan på den grunden, eftersom AB erhöll tillräckligt stöd för hans funktionshinder när han var bosatt i Libanon och skulle fortsätta att få stöd om han återsändes till Libanon.⁸

27. NB och AB har dessutom gjort gällande att domstolen i domen av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826), lämnade frågan öppen huruvida allvarlig diskriminering kunde utgöra ett skäl för att tvingas att lämna UNRWA:s territorium. De har i detta avseende hävdade att de libanesiska myndigheterna i södra Libanon diskriminerar statslösa palestinier på olika områden i livet, bland annat utbildning, sysselsättning, sociala tjänster och behandling av personer med funktionsnedsättning.

28. Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket) har i stort sett intagit liknande ståndpunkt, trots att hon inte godtar att allvarlig diskriminering förekommit.

29. Trots att den hänskjutande domstolen inte gjorde några konstateranden vare sig med avseende på de allmänna omständigheter som råder för UNRWA-registrerade statslösa palestinier i södra Libanon eller för den delen de särskilda omständigheter som råder för NB och AB, noterade den dock att "till följd av premiärministern Hariris avgång i oktober 2019 förekommer fortfarande massprotester i Tyre, Saida och Beirut och situationen är instabil. Den libanesiska regeringen gjorde stora nedskärningar i budgeten för sociala frågor år 2019, vilket har haft en negativ inverkan på tjänster som tillhandahålls personer med funktionsnedsättning. I juli 2019 införde den libanesiska regeringen anställningsrestriktioner, vilket hade en negativ

⁷ NB och AB har vid den hänskjutande domstolen i synnerhet gjort gällande att "AB för det mesta inte kunde röra sig och var bunden till hemmet i Libanon och utsattes för övergrepp av omgivningen på vilka han reagerade genom rop och skrik. Han kunde vare sig gå eller krypa och sjönk ihop när han satt. Avsaknaden av specialiststöd i hans liv i Libanon hade medfört livslånga konsekvenser för honom. Sedan han emellertid började i en skola i Förenade kungariket (en sekundärskola i Bolton för studenter med allvarliga och svåra inlärningssvårigheter för barn mellan 11–19 år) har han förbättrats avsevärt. Utöver hans skolgång har han ett nätverk av olika stödorgan som bland annat omfattar en praktiserande ortopedkirurg, en praktiserande ryggmärgskirurg, en praktiserande barnneurolog, en neurokirurg, en barnpsykiater, en praktiserande barnläkare, och en tal- och språkterapeut. Han är fortfarande dubbelt inkontinent. Om hans familj hade varit tvungen att återvända skulle AB:s hälsotillstånd försämrats och hans darrningar skulle börja på nytt. Hela familjen led i Libanon på grund av AB:s utvecklingssvårigheter, hans syskon utsattes för övergrepp, diskriminering och från av vänner och grannar. Atmosfären i familjen var sorglig och deprimerad. Om de hade varit tvungna att återvända skulle hela familjens psykiska hälsa försämrats. ... [NB] led av depressioner i Libanon och detta påverkade i sin tur hennes make och barn. Hennes psykiska tillstånd har nu förbättrats och hon är mycket lyckligare trots att hon fortfarande tar antidepressiva läkemedel. Detta har även förbättrat hennes makes psykiska hälsa. De övriga barnen är i hög grad känslomässigt sårbara till följd av familjehistorien som är kopplad till AB:s tillstånd, men ser nu positivt på AB i deras nya miljö i stället för att skämmas för honom".

⁸ Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket) har vid den hänskjutande domstolen gjort gällande att NB och hennes make kände till den icke-statliga organisationen, Early Intervention Centre, som var verksam i Al Bass-lägrät, som ger stöd åt barn med funktionshinder, och att de inte har inkommit med någon handling som styrker att denna organisation hade meddelat dem att den inte kunde hjälpa till.

inverkan på samtliga icke-libanesiska medborgare inklusive UNRWA-registrerade statslösa palestinier. Den hänskjutande domstolen fann vidare att NB och AB i nuläget inte har visat att familjen av goda skäl inte kunde få tillgång till skolgång och stöd i tillräcklig omfattning från icke-statliga organisationer, såsom Early Intervention Centre.

30. Den hänskjutande domstolen anser att det föreligger en brist på klarhet vad gäller frågan huruvida testet i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 är rent historiskt (eller tillbakablickande, *ex tunc*) där det handlar om att bedöma de omständigheter som tvingat den berörda personen att lämna UNRWA:s verksamhetsområde eller om det rör sig om ett test där det dessutom eller alternativt handlar om en framåtblickande bedömning (*ex nunc*).

31. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende påpekat att det förhållandet att artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 och artikel I D andra stycket i Genèvekonventionen har formulerats i ett tempus för förfluten tid, tyder på att det rör sig om ett rent historiskt test. I domen av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826) används dessutom i ett antal avsnitt en tillbakablickande bedömning.⁹ Enligt den hänskjutande domstolen är det emellertid även möjligt att tolka artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, som tolkats av domstolen i domen av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826), på så sätt att ett test *ex nunc* tillämpas. Dessutom ”kan det med hänsyn till föremålet och syftet hävdas att den omständigheten att ett test *ex nunc* inte tillämpas skulle skapa ett kryphål i skyddet, eftersom detta innebär att personer som frivilligt lämnat verksamhetsområdet, men för närvarande vägras skydd eller stöd, skulle undantas”.

32. Den hänskjutande domstolen anser även att det är nödvändigt att begära att EU-domstolen klargör relevansen av det territoriella sammanhang i den stat där UNRWA är verksam. Om det är fråga om skydd eller bistånd från UNRWA kan detta enligt den hänskjutande domstolen kräva att inte bara UNRWA:s verksamhet beaktas isolerat, utan även att det sätt på vilket UNRWA kan verka i ett större sammanhang i den berörda staten (i förevarande fall Libanon) beaktas.

33. Den hänskjutande domstolen vill dessutom få klarhet i om det vid bedömningen av huruvida skyddet och biståndet från UNRWA har upphört och följaktligen om sådant skydd och bistånd följaktligen är konkret eller inte, är möjligt att ta hänsyn till de skyddsfunktioner som erbjuds av aktörer i det civila samhället. Om de skyddsfunktioner som erbjuds av sådana aktörer i det civila samhället är relevanta när det gäller UNRWA:s effektivitet i egenskap av aktörer som ger skydd, kan det inte uteslutas att den hänskjutande domstolen kan besluta att NB och AB av objektiva skäl inte kan lyckas styrka att skydd och bistånd har upphört eller skulle upphöra. Om dessa aktörers roll däremot inte hade någon inverkan på huruvida skyddet och biståndet från UNRWA kan anses vara konkret, kan den hänskjutande domstolen väl dra slutsatsen att detta skydd och bistånd, i NB:s och AB:s fall, inte är konkret (särskilt med hänsyn till att Secretary of States (inrikesministern, Förenade kungariket) synpunkter har fokuserat på förekomsten av källorna till bistånd från icke-statliga organisationer i Al Bass-lägre).

⁹ Se i synnerhet punkt 65 och punkterna 61, 63 and 64.

34. Mot denna bakgrund beslutade First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Förstainstansdomstolen (immigrations- och asylavdelningen), Förenade kungariket) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”För att bedöma om UNRWA:s skydd eller bistånd i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i [direktiv 2004/83] har upphört att gälla för en UNRWA-registrerad statslös palestinier med avseende på stöd till personer med funktionsnedsättning:

- ”1. Utgör bedömningen en rent historisk bedömning (*ex tunc*) av de omständigheter som sägs ha tvingat en sökande att lämna UNRWA:s verksamhetsområde vid den tidpunkt han eller hon gjorde det, eller är det även en framåtblickande bedömning (*ex nunc*) av huruvida sökanden har möjlighet att i dagsläget åtnjuta sådant skydd eller sådant bistånd?
2. Om svaret på fråga 1 är att bedömningen omfattar en framåtblickande bedömning, är det då berättigat att analogt förlita sig på upphörandeklausulen i artikel 11, så att om sökanden historiskt sett kan visa ett skyddsskäl till att han eller hon har lämnat UNRWA:s område, åligger bevisbördan medlemsstaten att visa att detta skäl inte längre föreligger?
3. Måste det, för att det ska föreligga sakliga skäl för en sådan persons avresa som har samband med skydd eller bistånd från UNRW[A], visas att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt avsiktligt har vållat skada eller berövat hjälp (genom handling eller underlåtenhet)?
4. Ska hänsyn tas till det stöd som ges till dessa personer av aktörer i det civila samhället, såsom icke-statliga organisationer?”

IV. Förfarandet vid domstolen

35. Förenade kungariket lämnade Europeiska unionen vid midnatt (CET) den 31 januari 2020. I enlighet med artikel 86.2 i avtalet om Förenade kungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (nedan kallat utträdesavtalet) är domstolen behörig att pröva begäran om förhandsavgörande som framställts av domstolar i Förenade kungariket före utgången av den övergångsperiod som anges i artikel 126 i detta avtal, vilket är den 31 december 2020.

36. Enligt artikel 89 i utträdesavtalet ska dessutom varje avgörande av domstolen som meddelas vid en senare tidpunkt i alla delar vara bindande för och i Förenade kungariket.

37. Förevarande begäran om förhandsavgörande lämnades in till domstolens kansli den 29 juli 2020. Domstolen fortsätter således att vara behörig att avgöra förevarande begäran om förhandsavgörande och First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Förstainstansdomstolen (immigrations- och asylavdelningen), Förenade kungariket) är bunden av den dom som kommer att meddelas av domstolen i förevarande mål.

38. Skriftliga yttranden över tolkningsfrågorna från First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Förstainstansdomstolen (immigrations- och asylavdelningen), Förenade kungariket) har getts in av NB och AB, Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket), som var intervenient i målet vid den hänskjutande domstolen, den tyska regeringen och av Europeiska kommissionen.

39. Den 25 maj 2021 ställde domstolen en fråga till parterna och andra berörda parter i den mening som avses i artikel 23 i domstolens stadga, i vilken de ombads att uttala sig om vilken verkan, om över huvud taget, domen av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3), hade, för att bland annat besvara den första tolkningsfrågan. NB och AB, Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket), Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket) och kommissionen har besvarat denna fråga. Den 25 maj 2021 ställde domstolen även en fråga till Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket) angående UNRWA:s rättsliga skyldigheter vad gäller bistånd till barn med funktionshinder och de åtgärder som faktiskt vidtagits, särskilt i Libanon.¹⁰ Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket) och NB och AB besvarade denna fråga.

V. Bedömning

A. Inledande kommentarer

40. Det ska påpekas att även om det i begäran om förhandsavgörande även hänvisas till de yrkanden som framställts av NB och AB med stöd av artikel 1A punkt 2 i Genèvekonventionen¹¹ och artiklarna 3 och 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen),¹² har den hänskjutande domstolen tydligt angett att den endast begär en tolkning av artikel 11 och artikel 12.1 a i direktiv 2004/83. Den hänskjutande domstolen har i detta sammanhang, såsom kommissionen har påpekat, inte ställt någon fråga om tolkningen av artiklarna 4 och 7 i stadgan eller av principen om förbud mot non-refoulement. Såsom kommissionen för övrigt har påpekat har den hänskjutande domstolen inte frågat EU-domstolen om hur allvarliga de svårigheter som ett sådant barn med funktionshinder som AB möter, måste vara för att den hänskjutande domstolen ska kunna konstatera att ett sådant barn automatiskt har rätt till flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, på grund av att skyddet eller biståndet från UNRWA har upphört.

41. I sitt svar på en fråga från EU-domstolen angående UNRWA:s rättsliga skyldigheter vad gäller bistånd till barn med funktionshinder, bifogade Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket) en skrivelse från UNRWA,¹³ i vilken UNRWA bland annat angav sina rättsliga skyldigheter vad gäller bistånd till palestinska flyktingbarn med funktionshinder och de åtgärder som faktiskt vidtagits för barn med funktionshinder i Libanon. UNRWA anförde i denna skrivelse att ”den är skyldig att handla i god tro för att inom ramen för sin planeringsprocess undersöka hur framsteg ska göras för att möta de behov, rättigheter och skydd som personer med funktionshinder, inklusive barn, har. *Den är emellertid inte skyldig att*

¹⁰ Parterna och andra berörda i den mening som avses i artikel 23 i domstolens stadga tilläts också att besvara denna fråga om de så önskade.

¹¹ I artikel 1A punkt 2 första stycket i Genèvekonventionen föreskrivs att med uttrycket ”flykting” avses den som ”i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att begagna sig av sagda lands skydd eller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför det land, vari han tidigare haft sin vanliga vistelseort, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan ... icke önskar att återvända dit”.

¹² Avseende förbudet mot tortyr och rätten till respekt för privatlivet och familjelivet.

¹³ UNRWA ingav denna skrivelse på begäran av Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket) i det särskilda sammanhanget för förevarande begäran om förhandsavgörande. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva och bedöma innehållet i denna skrivelse.

uppfylla varje del av sitt uppdrag på varje särskild nivå eller standard. Såsom har angetts ovan bestäms den utsträckning i vilken UNRWA kan tillhandahålla dessa tjänster till stor del av storleken på det anslag som UNRWA erhåller.”¹⁴

42. Även om ingen fråga har ställts till domstolen angående den specifika standarden på omsorg som ska tillhandahållas sådana barn med funktionshinder som AB och även om den hänskjutande domstolen inte specifikt har ställt någon fråga om artiklarna 4 och 7 i stadgan, innebär detta inte att artikel 12.1 a i direktiv 2004/83 inte ska tolkas mot bakgrund av dessa bestämmelser och, än viktigare, artikel 1 i stadgan, i vilken det föreskrivs att människans värdighet är okränkbar.

43. Det framgår av skälen 16 och 17 i direktiv 2004/83 att Genèvekonventionen är grundstenen i det folkrättsliga systemet för skydd av flyktingar och att bestämmelserna i direktivet avseende förutsättningar för beviljande av flyktingstatus och innebörden av flyktingstatus har antagits i syfte att vägleda medlemsstaternas behöriga myndigheter vid tillämpningen av Genèvekonventionen, på grundval av gemensamma begrepp och kriterier. Direktiv 2004/83 ska således tolkas mot bakgrund av dess systematik och syfte, med beaktande av Genèvekonventionen och de andra relevanta fördrag som avses i artikel 78.1 FEUF, även om den konventionen som sådan inte utgör en del av unionsrätten. Såsom framgår av skäl 10 i direktiv 2004/83 ska tolkningen även stå i överensstämmelse med de rättigheter som erkänns i stadgan.¹⁵

44. Dessutom motsvarar artikel 12.1 a i direktiv 2004/83 i allt väsentligt artikel 12.1 a i direktiv 2011/95, vilket innebär att rättspraxis avseende den sistnämnda bestämmelsen är relevant för tolkningen av den förstnämnda bestämmelsen.¹⁶

B. Första frågan

45. Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i vilken (vilka) tidpunkt(er) som är relevant(a) i tiden vid bedömningen av huruvida sådana sökanden som NB och AB ”automatiskt” har rätt till flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 på grund av att skyddet eller biståndet från UNRWA upphört. Den hänskjutande domstolen vill således få klarhet i om endast tidigare eller historiska omständigheter kan beaktas, det vill säga de omständigheter som rådde vid den tidpunkt då sådana sökande som NB och AB faktiskt lämnade UNRWA:s verksamhetsområde år 2015, eller om de nu rådande omständigheterna i Libanon därutöver eller alternativt ska beaktas.¹⁷ I detta avseende vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida en framåtblickande bedömning (*ex nunc*) (även) ska göras.¹⁸

¹⁴ Min kursivering.

¹⁵ Se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkterna 42 och 43). Direktivet syftar särskilt till att på grundval av artiklarna 1 och 18 i stadgan säkerställa full respekt för den mänskliga värdigheten och de asylsökandes rätt till asyl. Dom av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 12).

¹⁶ Se för ett liknande resonemang dom av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestiniere) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 37).

¹⁷ Generaladvokat Sharpston fann i sitt förslag till avgörande i målet Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:119) att uttrycket ”dem som för närvarande åtnjuta beskydd eller bistånd” är tvetydigt såväl i geografiskt som i tidsmässigt hänseende.

¹⁸ Det framgår av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida en framåtblickande bedömning (*ex nunc*) ska göras som komplement eller som alternativ till en historisk bedömning (*ex tunc*).

46. Den hänskjutande domstolen har inte angett huruvida dess fråga avser de kriterier för bedömning som ska tillämpas vid de behöriga nationella myndigheterna¹⁹ och/eller prövningskriterierna vid en sådan domstol som den hänskjutande domstolen själv. Jag anser att det varken i artikel 12.1 a i direktiv 2004/83 eller, för övrigt, i artikel 1D i Genèvekonventionen görs någon åtskillnad på denna punkt, varför de kriterier som jag kommer att ange i det följande är tillämpliga i båda fallen.²⁰

47. Det ska även påpekas att frågan förefaller ha ställts mot bakgrund av de försämrade omständigheter som påstås råda för UNRWA-registrerade statslösa palestinier i södra Libanon i allmänhet och de omständigheter som råder för personer med funktionshinder i synnerhet. Det framgår inte av handlingarna i målet att sådana omständigheter har förbättrats sedan NB och AB lämnade Libanon. Om förhållandena i Libanon dessutom har försämrats under tiden, framgår det att det rör sig om förhållanden som ligger utanför NB:s och AB:s kontroll, som de inte kan påverka.²¹ Jag föreslår därför att tolkningsfrågan ska besvaras med beaktande av detta sammanhang.

48. I artikel 12.1 a första meningen i direktiv 2004/83 föreskrivs att en tredjelandsmedborgare eller en statslös person inte kan ges flyktingstatus om ”han eller hon omfattas av artikel 1D i Genèvekonventionen om skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom Förenta nationerna än [FN:s Flyktingkommissariat]”.

49. Enligt artikel 1D i Genèvekonventionen, till vilken artikel 12.1 a första meningen i direktiv 2004/83 hänvisar, ska de personer som ”för närvarande åtnjuta” skydd eller bistånd ”av andra Förenta Nationernas organ eller institutioner än [FN:s flyktingkommissariat] undantas från konventionens tillämpningsområde.²² I artikel 1D preciseras dessutom att om sådant skydd eller bistånd ”av något skäl har upphört”,²³ äga dessa personer automatiskt åtnjuta de i denna konvention stadgade förmånerna.²⁴ Detta motsvarar i huvudsak artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83.

50. Orden ”för närvarande åtnjuta” är en användning av pågående presens och hänvisar, enligt standardengelska, till handlingar som antingen äger rum just nu (såsom i ”han har för närvarande besök från utlandet”) eller ungefär nu, såväl tidigare, nu eller nära framtid (såsom i ”hon erhåller

¹⁹ I förevarande fall, Secretary of State (inrikesministern, Förenade kungariket).

²⁰ Se analogt, dom av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 66).

²¹ Det ankommer emellertid slutgiltigt på den hänskjutande domstolen att avgöra detta. Se, däremot, dom av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 80), där domstolen slog fast att artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2011/95 ska tolkas så, att skydd eller bistånd från UNRWA inte kan anses ha upphört när en statslös person av palestinsk härkomst har avstått från skyddet från UNRWA och frivilligt utsatt sig för en allvarlig risk. I domen av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 59), slog domstolen dessutom fast att det inte räcker med att en person inte befinner sig inom ett område som skyddas av UNRWA eller frivilligt beslutar att lämna det för att biståndet ska anses ha upphört.

²² Se artikel 1D första stycket i Genèvekonventionen. Domstolen har preciserat att denna grund för att undanta någon från Genèvekonventionens tillämpningsområde, och än mer direktiv 2004/83, ska tolkas restriktivt. Dom av den 17 juni 2010, Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:351, punkt 51). Se även förslag till avgörande av generaladvokaten Sharpston i målet Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:119, punkterna 74 och 75). I det målet slogs det fast att Nawras Bolbol inte hade erhållit bistånd från UNRWA innan hon lämnade detta organs verksamhetsområde för att ansöka om asyl i Ungern. Domstolen slog således fast det inte förelåg skäl att pröva vare sig vilka villkor som ska vara uppfyllda för att det ska anses att biståndet ”av något skäl har upphört”, eller vilka rättigheter som den berörda personen ”automatiskt skulle ha kunnat komma i åtnjutande av enligt direktiv 2004/83 på grund av ett sådant upphörande av biståndet.

²³ Utan att de berörda personernas ställning slutgiltigt regleras i enlighet med relevanta resolutioner som antagits av Förenta nationernas generalförsamling.

²⁴ Se artikel 1D andra stycket i Genèvekonventionen.

för närvarande många gratulationsbrev”). Det är således uppenbart att användningen av pågående presens är ägnad att omedelbart omfatta såväl omedelbart tidigare inträffade händelser som aktuella händelser.

51. Oberoende av varje restriktiv bokstavstolkning eller grammatisk tolkning, är det även uppenbart i detta särskilda sammanhang att användningen av pågående presens syftade till att omfatta såväl omedelbart tidigare inträffade händelser som aktuella händelser, vilket stödjer den dubbla legitimiteten av synsättet att det rör sig om en historisk bedömning (*ex tunc*) och en framåtblickande bedömning (*ex nunc*).²⁵

52. Det som under alla omständigheter är avgörande är huruvida det aktuella skyddet eller biståndet faktiskt av något skäl har upphört.²⁶ Medan det i artikel 1D i Genèvekonventionen – och i artikel 12.1 a i direktiv 2004/83 – inte anges exakt vilken tidpunkt som är relevant för de behöriga nationella myndigheternas eller domstolarnas bedömning av när skyddet eller biståndet har upphört, talar användningen av uttrycket ”för närvarande åtnjuta”²⁷ i första stycket i denna bestämmelse och ”har upphört”²⁸ i andra stycket för en dynamisk bedömning som beaktar situationen i UNRWA:s verksamhetsområde vid den tidpunkt då sökanden lämnar landet²⁹ och kräver dessutom en framåtblickande bedömning (*ex nunc*). Detta synsätt bekräftas av domstolens praxis.

53. I detta avseende framgår det av domen av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkterna 61, 63, 64 och 65), att domstolen har slagit fast att det, för att bedöma huruvida biståndet eller skyddet verkligen har upphört i den mening som avses i artikel 12.1 a i direktiv 2004/83, krävs att de nationella behöriga myndigheterna och domstolarna kontrollerar huruvida de berörda personernas avresa föranleds av omständigheter som ligger utanför deras kontroll, som de inte kan påverka och som tvingar dem att lämna UNRWA:s verksamhetsområde och därigenom hindrar dem från att ta emot det skydd eller bistånd som UNRWA ger.³⁰

54. Domstolen fann således att den situation som rådde i det relevanta området vid den tidpunkt då den berörda personen lämnade landet var relevant.³¹ Frågan kvarstår dock huruvida samtliga faktiska omständigheter som är nödvändiga för att göra en uppdaterad bedömning i det enskilda

²⁵ Detta är även fallet i den franska språkversionen av Genèvekonventionen som använder presens, futurum och, vilket är viktigt, futurum exaktum (futur antérieur). I artikel 1D första stycket föreskrivs följande: ”Cette Convention ne sera pas applicable aux personnes qui bénéficient actuellement d’une protection ou d’une assistance ...” och i andra stycket föreskrivs följande: ”Lorsque cette protection ou cette assistance aura cessé pour une raison quelconque, ...”. Användningen av begreppen ”aura cessé” i futurum exaktum innebär att skyddet eller biståndet inte längre tillhandahålls.

²⁶ Se även dom av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 65). I domen av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 56) slog domstolen fast att de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna bland annat är skyldiga att kontrollera huruvida den berörda personen faktiskt kan erhålla sådant skydd eller bistånd.

²⁷ Som inte anger en viss tidpunkt.

²⁸ Jag anser att begreppen ”för närvarande åtnjuta” i artikel 1D första stycket i Genèvekonventionen och ”har upphört” i andra stycket är nära förbundna, eftersom de är i praktiken förenade med varandra.

²⁹ I domen av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 52) slog domstolen fast att artikel 12.1 a första meningen i direktiv 2004/83 ska tolkas så, att den grund för undantag från flyktingstatus som föreskrivs i denna bestämmelse inte endast omfattar de personer som för närvarande åtnjuter bistånd från UNRWA, utan också personer som konkret begagnade sig av sådant bistånd strax innan de lämnade in en asylansökan i en medlemsstat, dock under förutsättning att biståndet inte har upphört i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktivet.

³⁰ I punkt 65 i den domen slog domstolen fast att det ankommer på behöriga nationella myndigheterna att på grundval av en individuell bedömning av ansökan kontrollera huruvida den berörda personen varit tvungen att lämna organets verksamhetsområde, vilket är fallet om vederbörandes personliga säkerhet är allvarligt hotad och organet eller kontoret saknade möjlighet att inom området garantera honom eller henne sådana levnadsförhållanden som överensstämmer med organets eller kontorets uppdrag.

³¹ Se även dom av den 25 juli 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584, punkt 86).

fallet – i synnerhet alla nya omständigheter som kan ha uppkommit efter det att sådana sökande som NB och AB lämnat UNRWA:s verksamhetsområde – också kan eller måste beaktas av de behöriga nationella myndigheterna eller slutgiltigt av en domstol som prövar överklagandet.

55. Det framgår av den nyligen avkunnade domen av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkterna 51–67), att frågan huruvida skydd eller bistånd från UNRWA har upphört enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 ska grunda sig på en individuell bedömning av samtliga relevanta omständigheter i den aktuella situationen vid den tidpunkt då sökandena lämnade UNRWA:s verksamhetsområde och vid den tidpunkt då domstolen meddelar sitt avgörande angående ett överklagande av ett beslut om avslag på en ansökan om flyktingstatus. I punkt 59 i nämnda dom hänvisade domstolen särskilt till den tidpunkt då UNRWA:s verksamhetsområde lämnades och, i punkt 56 i den domen, preciserade domstolen att de behöriga administrativa och rättsliga myndigheterna är skyldiga att kontrollera huruvida en statslös person av palestinskt ursprung *kan erhålla* skydd eller bistånd från UNRWA.³²

56. Även om det mål som avgjordes genom domen av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3), rörde den geografiska omfattningen av UNRWA:s verksamhetsområde snarare än den tidpunkt vid vilken bedömningen av upphörandet av skyddet eller biståndet från UNRWA ska göras, ser jag inte något giltigt skäl för att avvika från den lösning som valdes i den domen i förevarande mål. En annan slutsats skulle nämligen kunna leda till att beslut och domar meddelas som inte motsvarar den verklighet som sökandena möter. Såsom Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket), har påpekat är ett sådant tillvägagångssätt konstlat.

57. Det ankommer således på behöriga nationella myndigheter och domstolar att göra en individuell bedömning av *samtliga* relevanta omständigheter i syfte att avgöra inte bara huruvida avresan från UNRWA:s verksamhetsområde av personer som ansökt om flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 kan motiveras av skäl som ligger utanför deras kontroll och som de inte råder över (och som således hindrade dem från att erhålla skydd eller bistånd från UNRWA), utan även huruvida de för närvarande hindras från att erhålla sådant skydd eller bistånd på grund av situationen som ska ha försämrats på det berörda verksamhetsområdet av skäl som ligger utanför deras kontroll och som de inte råder över.

58. Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser jag att en individuell bedömning av den aktuella situationens samtliga relevanta omständigheter måste göras för att avgöra huruvida skyddet eller biståndet från UNRWA har upphört i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83. Detta kräver en bedömning av de omständigheter som skulle ha tvingat en sökande att lämna UNRWA:s verksamhetsområde när han eller hon gjorde detta och även en framåtblickande bedömning (*ex nunc*) om huruvida sökanden för närvarande kan begagna sig ett sådant skydd eller bistånd.

C. Den andra frågan

59. Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan, som endast är relevant för det fall domstolen skulle finna att frågan om skyddet eller biståndet från UNRWA har upphört i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 kräver en bedömning av de omständigheter som skulle ha tvingat sökanden att lämna UNRWA:s verksamhetsområde, när

³² Se även punkt 57 i den domen

han eller hon har gjort detta och även en framåtblickande bedömning (*ex nunc*) om huruvida sökanden för närvarande kan begagna sig sådant skydd eller bistånd, för att få klarhet i huruvida medlemsstaten har bevisbördan för att visa att det skäl som föranledde sökanden att lämna UNRWA inte längre föreligger.

60. Den hänskjutande domstolen vill i detta hänseende få klarhet i huruvida det är berättigat att analogt förlita sig på upphörandeklausulen i artikel 11 i direktiv 2004/83, så att om sökanden historiskt sett kan visa ett skyddsskäl till att han eller hon har lämnat UNRWA:s område, åligger bevisbördan medlemsstaten att visa att detta skäl inte längre föreligger.³³

61. I domen av den 19 december 2012, *Abed El Karem El Kott m.fl.* (C-364/11, EU:C:2012:826, punkterna 76 och 77), slog domstolen fast att en person som har rätt att automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i direktiv 2004/83 måste lämna in en ansökan om flyktingstatus som ska prövas av de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten. Inom ramen för denna prövning ska myndigheterna kontrollera inte bara om den asylsökande konkret har begagnat sig av bistånd från UNRWA och att detta bistånd har upphört, utan ska också förvissa sig om att den asylsökande inte omfattas av någon av grunderna för undantag i artikel 12.1 b eller 12.2 och 12.3 i direktivet. Domstolen angav vidare att artikel 11.1 f i direktiv 2004/83, jämförd med artikel 14.1 i det direktivet, ska tolkas så, att den berörda personen upphör att vara flykting om han eller hon kan återvända till UNRWA:s verksamhetsområde, där vederbörande hade sin vanliga vistelseort, efter det att de omständigheter som lett till att han eller hon erkänts som flykting har upphört att existera.

62. Det framgår under alla omständigheter av punkt 71 i den domen att domstolen ansåg att det förhållandet att någon frivilligt avstår från biståndet från UNRWA inte kan utlösa en tillämpning av artikel 12.1 a i direktiv 2004/83 (och, i förlängningen, artikel 1D första stycket i Genèvekonventionen), som gör det möjligt för denna person att automatiskt begära flyktingstatus. Syftet med artikel 1D i denna konvention var nämligen att personer som kunde begagna sig av biståndet från UNRWA inte skulle åtnjuta de i Genèvekonvention stadgade förmånerna. Den motsatta uppfattningen, som åtminstone implicit i den domen är att personer som inte längre av "något skäl" kan begagna sig av biståndet från UNRWA (det vill säga under *andra* omständigheter än frivilligt avstående) har rätt att automatiskt behandlas som flyktingar i den mening som avses i dessa bestämmelser.

63. Det framgår av domen av den 13 januari 2021, *Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier)* (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 42), att artikel 14 i direktiv 2004/83 (och underförstått artikel 11 i samma direktiv) avseende upphörande av flyktingstatus *förutsätter* att flyktingstatus redan har beviljats. Eftersom sökandena NB och AB ännu inte har beviljats flyktingstatus enligt den nationella lagstiftning som införlivar direktiv 2004/83 och möjligheten att bevilja flyktingstatus för närvarande är föremål för bedömning, är varken artikel 11 eller artikel 14 i direktiv 2004/83 relevanta.

64. När det gäller arten av bedömningen av NB:s och AB:s ansökan om flyktingstatus föreskrivs i artikel 13 i direktiv 2004/83 (med rubriken "Beviljande av flyktingstatus") att "[m]edlemsstaterna skall bevilja en tredjelandsmedborgare eller en statslös person flyktingstatus om han eller hon kan betraktas som flykting enligt kapitlen II och III." För att kunna beviljas flyktingstatus enligt

³³ Medan upphörandeklausulen återfinns i artikel 11 i direktiv 2004/83 föreskrivs i artikel 14.2 i det direktivet att "[u]tan att det påverkar flyktingens skyldighet enligt artikel 4.1 att uppges alla relevanta fakta och lämna alla relevanta handlingar som han eller hon förfogar över, skall den medlemsstat som har beviljat flyktingstatus i varje enskilt fall bevisa att den berörda personen har upphört att vara eller aldrig har varit flykting enligt punkt 1 i denna artikel".

artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, som omfattas av kapitel III i direktivet, ska således en bedömning av fakta och omständigheter göras i enlighet med artikel 4 i direktivet (som omfattas av kapitel II).

65. Enligt artikel 4.1 i direktiv 2004/83 får medlemsstaterna betrakta det som den sökandes skyldighet att så snart som möjligt lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan om internationellt skydd. Det är medlemsstaternas skyldighet att i samarbete med den sökande bedöma de relevanta faktorerna i ansökan.³⁴

66. Av fast rättspraxis avseende artikel 4.1 i direktiv 2004/83 följer att även om det normalt ankommer på den sökande att lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan, åligger det emellertid den berörda medlemsstaten att samarbeta med den sökande i det skede när de för ansökan relevanta omständigheterna ska fastställas.³⁵ Detta samarbetskrav som åligger medlemsstaten innebär således i det konkreta fallet att när de omständigheter som tillhandahålls av den som ansöker om internationellt skydd, oavsett av vilket skäl, inte är fullständiga, *aktuella* eller relevanta, är det nödvändigt för den berörda medlemsstaten i detta skede av förfarandet att aktivt samarbeta med den sökande för att sammanställa samtliga faktorer som kan styrka ansökan. Dessutom kan det vara lättare för en medlemsstat än för den sökande att få tillgång till vissa typer av handlingar.³⁶

67. Sådana sökande som NB och AB kan nämligen enligt artikel 4.1 i direktiv 2004/83 endast vara skyldiga att lägga fram bevis som rimligen är tillgängliga för dem. Det kan således finnas information, uppgifter, handlingar etcetera om bland annat de omständigheter som råder sedan de lämnat UNRWA:s skyddsområde som de rimligen inte kan få tillgång till eller kan lägga fram. I sådana fall åligger det den berörda medlemsstaten att aktivt samarbeta med sökandena för att sådan aktuell information, uppgifter, handlingar etcetera om situationen där ska kunna erhållas och utvärderas.

68. Jag anser således att bedömningen av huruvida en sökande har rätt till flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 ska göras i enlighet med artikel 4 i direktivet och rättspraxis avseende denna. Normalt ska sökanden lägga fram alla faktorer som behövs till stöd för ansökan, men medlemsstaten är skyldig att samarbeta med sökanden i det skede då de relevanta faktorerna i ansökan fastställs. Om de omständigheter som tillhandahålls av den som ansöker om

³⁴ De behöriga myndigheterna ska anpassa de metoder som används vid bedömningen av uppgifter och skriftliga eller andra bevis utifrån vad som kännetecknar olika typer av asylansökningar och därvid iaktaga de rättigheter som garanteras genom stadgan. Vidare ska enligt artikel 4.3 c i direktiv 2004/83 bedömningen vara individuell och beakta sökandens personliga situation och förhållanden, inklusive faktorer som bakgrund, kön och ålder. Dom av den 2 december 2014, A m.fl. (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkterna 54 och 57). I dom av den 24 april 2018, MP (Alternativt skydd för den som tidigare varit offer för tortyr) (C-353/16, EU:C:2018:276, punkt 33), slog domstolen fast att enligt artikel 4.4 i direktiv 2004/83 är det faktum att den sökande redan har varit utsatt för allvarlig skada förvisso en allvarlig indikation på att det finns en verklig risk för att han eller hon kommer att lida allvarlig skada igen. I samma bestämmelse preciseras emellertid att så inte är fallet om det finns goda skäl att anta att sådan allvarlig skada som den berörde tidigare utsatts för inte kommer att upprepas eller att fortsätta. I artikel 4.5 i direktiv 2004/83, som enligt min mening kan vara särskilt relevant i det nationella målet, anges under vilka förutsättningar en medlemsstat, med tillämpning av principen att det ankommer på sökanden att styrka sin ansökan, måste beakta att vissa aspekter av sökandens uppgifter inte behöver bekräftas. Bland dessa villkor ingår att sökandens uppgifter befinns vara sammanhängande och rimliga och inte strider mot tillgänglig specifik och allmän information som rör den sökandes ärende samt att sökandens allmänna trovärdighet är fastställd. Se analogt dom av den 25 januari 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, punkt 33), dom av den 19 november 2020, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Militärtjänst och asyl) (C-238/19, EU:C:2020:945, punkt 55), och dom av den 10 juni 2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nya fakta eller uppgifter) (C-921/19, EU:C:2021:478, punkt 43) avseende artikel 4 i direktiv 2011/95 som har en liknande lydelse som artikel 4 i direktiv 2004/83.

³⁵ De uppgifter som en sökande av internationellt skydd lämnar utgör enbart utgångspunkten i processen för att bedöma fakta och omständigheter. Se analogt med avseende på artikel 4.1 i direktiv 2011/95, dom av den 25 januari 2018, F, (C-473/16, EU:C:2018:36, punkt 28).

³⁶ Dom av den 22 november 2012, M. (C-277/11, EU:C:2012:744, punkterna 65 och 66) och dom av den 2 december 2014, A m.fl. (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, punkterna 54–57).

internationellt skydd, oavsett av vilket skäl, inte är fullständiga, aktuella eller relevanta, är det nödvändigt för den berörda medlemsstaten i detta skede av förfarandet att aktivt samarbeta med den sökande för att sammanställa samtliga faktorer som kan styrka ansökan.

D. Den tredje frågan

69. Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida det, för att avgöra huruvida personer som ansöker om flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 är skyldiga att lämna UNRWA:s skyddsområde, måste visas att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt, i förevarande fall Libanon, avsiktligt har vållat skada eller berövat hjälp (genom handling eller underlåtenhet).

70. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende hänvisat till dom av den 18 december 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), och dom av den 24 april 2018, MP (Alternativt skydd för den som tidigare varit offer för tortyr) (C-353/16, EU:C:2018:276), vilka båda rör kriterierna för att betecknas som alternativt skyddsbehövande och begreppet allvarlig skada enligt artikel 15 b i direktiv 2004/83 med avseende på allvarligt sjuka personer. I dessa mål slog domstolen nämligen fast att en person, i enlighet med artikel 15 b i direktiv 2004/83, endast kan åberopa avsaknaden av adekvat sjukvård eller medicinsk infrastruktur i sitt ursprungsland för att fastställa att det föreligger allvarlig skada om personen avsiktligt berövas vård. Allmänna brister eller fel räcker inte.

71. Jag anser inledningsvis att artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, som rör de mycket specifika omständigheterna då personer som omfattas av artikel 1D i Genèvekonventionen kan beviljas flyktingstatus enligt detta direktiv, inte är knuten till de omständigheter under vilka subsidiärt skydd kan beviljas enligt artikel 15 b i det direktivet.

72. Vidare anser jag att den tredje frågan ska besvaras nekande, eftersom en tolkning av artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 som innebär att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt avsiktligt ska ha vållat skada eller berövat hjälp är *contra legem*, eftersom den strider mot bestämmelsens klara och tvingande formulering och, inte minst, formuleringen av artikel 1D i Genèvekonventionen. I dessa båda bestämmelser föreskrivs otvetydigt att när skyddet eller biståndet från UNRWA av *något skäl* har upphört, ska personerna i fråga automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i det direktivet och konventionen.

73. I domen av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 65), bekräftade domstolen dessutom att artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 ska tolkas så, att det ska anses att det skydd eller bistånd från UNRWA "av något skäl" har upphört även i ett fall där en person, som dessförinnan har begagnat sig av konkret skydd eller bistånd, upphör att åtnjuta detta på grund av en orsak som ligger utanför personens kontroll och som han eller hon inte kan påverka. Såsom kommissionen har påpekat krävs det inte att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt³⁷ handlar avsiktligt eller på ett diskriminerande sätt. Det krävs endast att personerna har upphört att åtnjuta bistånd eller skydd från UNRWA av skäl som ligger utanför deras kontroll, som de inte kan påverka.³⁸

³⁷ Se även mitt svar på den hänskjutande domstolens fjärde fråga när det gäller den statens roll som en aktör som ger skydd eller bistånd.

³⁸ Domstolen har dessutom uttryckligen angett att bistånd eller skydd ska vara "konkret". Enbart existensen av ett organ eller ett kontor som har i uppgift att ge sådant bistånd eller skydd är inte tillräckligt. Dom av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 60).

74. Om det visas att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt avsiktligt har vållat skada eller berövat hjälp (genom handling eller underlåtenhet), är detta naturligtvis särskilt relevant. Det är emellertid inte nödvändigt att visa att en sådan avsikt föreligger enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83. Såsom domstolen slog fast i dom av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 67), ska samtliga relevanta omständigheter beaktas.

75. Jag anser således att det, för att avgöra huruvida personer som ansöker om flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 är skyldiga att lämna UNRWA:s skyddsområde, inte är nödvändigt att visa att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt avsiktligt har vållat skada eller berövat hjälp (genom handling eller underlåtenhet). Det ska snarare avgöras huruvida sådana sökande, såsom domstolen påpekade i sin dom av den 19 december 2012, Abed El Karem El Kott m.fl. (C-364/11, EU:C:2012:826, punkt 65), har upphört att åtnjuta bistånd eller skydd från UNRWA av skäl som ligger utanför deras kontroll, som de inte kan påverka. Sådant bistånd eller skydd ska dessutom vara konkret.

E. Den fjärde frågan

76. Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde frågan för att få klarhet i huruvida det stöd som ges till sådana personer som sökandena av aktörer i det civila samhället, såsom icke-statliga organisationer, är relevant i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83. I detta sammanhang ska även den roll som den stat där UNRWA är verksamt har undersökas.

77. Det framgår av ordalydelsen av dessa bestämmelser att det i såväl artikel 1D i Genèvekonventionen som i artikel 12.1 a i direktiv 2004/83 för närvarande endast föreskrivs en enda aktör som ger skydd eller bistånd, nämligen UNRWA.³⁹

78. Av fast rättspraxis följer att artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2011/95 är tillämplig när det på grundval av en individuell bedömning av *samtliga relevanta omständigheter* visar sig att den statslösa palestinern är allvarligt hotad och UNRWA, trots att palestinern har framställt en ansökan i detta avseende, saknar möjlighet att garantera vederbörande sådana levnadsförhållanden som överensstämmer med organets uppdrag. Den statslöse är därför, på grund av orsaker utanför dennes kontroll, tvingad att lämna UNRWA:s insatsområde.⁴⁰ Domstolen har även påpekat att konkret skydd eller bistånd från UNRWA inom hela det territorium som omfattas av organets mandat måste göra det möjligt för vederbörande att vistas där i säkerhet och under ”värdiga levnadsvillkor”.⁴¹

79. Även om det i artikel 1D i Genèvekonventionen, artikel 12.1 a i direktiv 2004/83 och domstolens praxis i själva verket endast hänvisas till skydd eller bistånd från UNRWA, anser jag att det i detta sammanhang inte kan bortses från den roll som UNRWA har i den stat där UNRWA är verksamt. Det är uppenbart att UNRWA inte är verksamt i ett vakuum, och den berörda staten har en avgörande roll för att göra det möjligt för UNRWA att effektivt kunna fullgöra sitt uppdrag och försäkra sig om att personerna i fråga lever under värdiga

³⁹ Även om UNRWA inte specifikt nämns vid namn.

⁴⁰ Dom av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 51).

⁴¹ Se i detta avseende dom av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier) (C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 54).

förhållanden.⁴² Detta innebär att såväl de positiva och negativa effekterna av denna stats handlingar som de allmänna säkerhets- och levnadsvillkor för palestinska flyktingar (såsom sökandena) som är bosatta i Libanon ska beaktas vid varje helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter som genomförts i enlighet med artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83.

80. Exempelvis när palestinska flyktingar har en verklig laglig rätt till varaktig tillgång till den utbildning och sjukvård som tillhandahålls av den berörda staten, anser jag att denna situation ska beaktas vid en helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83. Det vore naturligtvis konstlat att uteslutande koncentrera sig på det skydd eller bistånd som UNRWA tillhandahåller, eftersom adekvansen av omfattningen av det praktiska skyddet eller biståndet beror på det sammanhang i vilket UNRWA är verksamt.

81. I det avseendet framgår det emellertid av handlingarna i målet (och med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning) att palestinska flyktingar i Libanon underkastas rättsliga begränsningar eller andra faktiska begränsningar vad gäller tillgång till statliga tjänster, såsom hälso- och sjukvård och utbildning. Om den hänskjutande domstolen fastställer att så faktiskt är fallet skulle det vara orealistiskt att under dessa omständigheter anta att påstådda brister i omfattningen av ett sådant skydd eller bistånd inte skulle ha någon större inverkan på palestinska flyktingar än på resten av befolkningen.

82. Vidare anser jag (som jag redan har påpekat) att när UNRWA:s uppdrag försvåras eller äventyras på grund av den försämrade politiska och ekonomiska situationen i den aktuella staten snarare än genom en direkt statlig handling, är sådana omständigheter även mycket relevanta för bedömningen av huruvida artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 är tillämplig.

83. Vidare kan man inte bortse från den viktiga roll som aktörer i det civila samhället, såsom icke-statliga organisationer,⁴³ har i detta sammanhang. När en icke-statlig organisation till exempel agerar under UNRWA:s överinseende eller rättsligt underställs UNRWA för att tillhandahålla skydd eller bistånd för UNRWA:s räkning, ska en sådan handling således beaktas vid bedömningen av huruvida det skydd eller bistånd som UNRWA tillhandahåller är konkret. Under sådana omständigheter handlar icke-statliga organisationer i alla avseenden som företrädare för UNRWA.

84. Jag anser vidare att hänsyn även bör tas till bistånd som tillhandahålls av icke-statliga organisationer som handlar under överinseende av den stat i vilken UNRWA är verksamt eller som rättsligt underställs UNRWA, förutsatt, och detta är ett avgörande villkor, att palestinska flyktingar har lagstadgad rätt att få tillgång till skydd eller bistånd från de aktuella icke-statliga organisationerna och detta skydd eller bistånd är konkret och varaktigt. Enbart ett ad hoc-skydd eller ett tillfälligt skydd eller bistånd räcker inte.

85. Allt övrigt bistånd som ges till sådana personer som sökandena av icke-statliga organisationer som antingen inte handlar under UNRWA:s överinseende eller den stat där UNRWA är verksamt eller inte är rättsligt underställda UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt för att tillhandahålla skydd eller bistånd för deras räkning är inte relevant i den mening som avses i

⁴² I sitt svar på en fråga från domstolen bifogade Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar (Förenade kungariket) en skrivelse från UNRWA, i vilken UNRWA angav att den "inte driver flyktingläger och inte ansvarar för skydd av palestinska flyktingars fysiska säkerhet eller trygghet eller för upprätthållandet av lag och ordning inom UNRWA:s fem verksamhetsområden. Ansvaret för att säkerställa den fysiska säkerheten för palestinska flyktingar som bor inom UNRWA:s fem verksamhetsområden omfattas av respektive värdregerings suveränitet och ansvar".

⁴³ För enkelhetens skull kommer jag gemensamt att benämna dem icke-statliga organisationer.

artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, eftersom biståndets tillgänglighet, konkreta karaktär och varaktighet varken kan garanteras eller bedömas på ett trovärdigt sätt. Sådant bistånd – som utan tvekan är värdefullt – är till sin natur instabilt och osäkert. Det kan som sådant inte fastställa en persons lagstadgade rättigheter enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83.

86. Jag anser således att skydd eller bistånd som tillhandahålls palestinska flyktingar av aktörer i det civila samhället, såsom icke-statliga organisationer, är relevant i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 när dessa handlar under UNRWA:s överinseende eller är rättsligt underställda UNRWA för att tillhandahålla skydd eller bistånd för UNRWA:s räkning. Det skydd eller bistånd som tillhandahålls palestinska flyktingar av aktörer i det civila samhället när de handlar under överinseende av den stat i vilken UNRWA är verksamt eller är rättsligt underställda UNRWA är även relevant i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, under förutsättning att de berörda flyktingarna har en lagstadgad rätt till tillgång till det skydd eller bistånd som tillhandahålls av dessa aktörer, icke-statliga organisationer och om sådant skydd eller bistånd är konkret och varaktigt. Enbart ett ad hoc-skydd eller ett tillfälligt skydd eller medmänskligt bistånd är däremot inte tillräckligt. Allt övrigt bistånd som tillhandahålls av aktörer i det civila samhället saknar relevans i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, eftersom biståndets tillgänglighet, konkreta karaktär och varaktighet varken kan garanteras eller bedömas på ett giltigt sätt.

VI. Förslag till avgörande

87. Jag föreslår således att domstolen besvarar de frågor som har ställts av First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Förstainstansdomstolen (immigrations- och asylavdelningen), Förenade kungariket på följande sätt:

- ”1. En individuell bedömning av den aktuella situationens samtliga relevanta omständigheter måste göras för att avgöra huruvida skyddet eller biståndet från Förenta nationernas hjälporganisation för palestinska flyktingar i Mellanöstern (UNRWA) har upphört i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade. Detta kräver en bedömning av de omständigheter som skulle ha tvingat en sökande att lämna UNRWA:s verksamhetsområde när han eller hon gjorde detta och även en framåtblickande bedömning (*ex nunc*) om huruvida sökanden för närvarande kan begagna sig ett sådant skydd eller bistånd.
2. En bedömning av huruvida en sökande har rätt till flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 ska göras i enlighet med artikel 4 i direktivet och därtill hörande rättspraxis. Normalt ska sökanden lägga fram alla faktorer som behövs till stöd för ansökan, men medlemsstaten är skyldig att samarbeta med sökanden i det skede då de relevanta faktorerna i ansökan fastställs. Om de omständigheter som tillhandahålls av den som ansöker om internationellt skydd, oavsett av vilket skäl, inte är fullständiga, aktuella eller relevanta, är det nödvändigt för den berörda medlemsstaten i detta skede av förfarandet att aktivt samarbeta med den sökande för att sammanställa samtliga faktorer som kan styrka ansökan.

3. För att avgöra huruvida personer som ansöker om flyktingstatus enligt artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 är skyldiga att lämna UNRWA:s skyddsområde, är det inte nödvändigt att visa att UNRWA eller den stat där UNRWA är verksamt avsiktligt har vållat skada eller berövat hjälp (genom handling eller underlåtenhet). Det ska snarare avgöras huruvida sådana sökande har upphört att åtnjuta bistånd eller skydd från UNRWA av skäl som ligger utanför deras kontroll, som de inte kan påverka. Sådant bistånd eller skydd ska dessutom vara konkret.
4. Skydd eller bistånd som tillhandahålls palestinska flyktingar av aktörer i det civila samhället, såsom icke-statliga organisationer, är relevant i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83 när de agerar under UNRWA:s överinseende eller är rättsligt underställda UNRWA för att säkerställa skydd eller bistånd för UNRWA:s räkning. Det skydd eller bistånd som tillhandahålls palestinska flyktingar av aktörer i det civila samhället när de agerar under överinseende av den stat i vilken UNRWA verksamt för att tillhandahålla skydd eller bistånd för dess räkning är även relevant i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, under förutsättning att de berörda flyktingarna har en lagstadgad rätt till tillgång till det skydd eller bistånd som tillhandahålls av dessa aktörer, icke-statliga organisationer, och om sådant skydd eller bistånd är konkret och varaktigt. Enbart ett ad hoc-skydd eller ett tillfälligt skydd eller medmänskligt bistånd är däremot inte tillräckligt. Allt övrigt bistånd som tillhandahålls av aktörer i det civila samhället saknar relevans i den mening som avses i artikel 12.1 a andra meningen i direktiv 2004/83, eftersom biståndets tillgänglighet, konkreta karaktär och varaktighet varken kan garanteras eller bedömas på ett giltigt sätt.”